

DANUTA WALCZAK-DURAJ

**RECENZJA MONOGRAFII
KSZTAŁCENIE SOCJOLOGÓW W UCZELNIACH
PUBLICZNYCH I NIEPUBLICZNYCH W POLSCE
AUTORSTWA KRYSZYNY LEŚNIAK-MOCZUK**

ABSTRACT. Danuta Walczak-Duraj, *Recenzja monografii* Kształcenie socjologów w uczelniach publicznych i niepublicznych w Polsce autorstwa Krystyny Leśniak-Moczuk [Review of the monograph: *Education of sociologists in public and private higher school in Poland* by Krystyna Leśniak-Moczuk] edited by Andrzej Wawrzynowicz, „Człowiek i Społeczeństwo” vol. LIII: *Paradygmaty metafizologii* [Paradigms of metaphilosophy], Poznań 2022, pp. 265–268, Adam Mickiewicz University. ISSN 0239–3271, <https://doi.org/10.14746/cis.2022.53.15>.

The subject of the review is a monograph focusing on looking for the causes and determinants of changes taking place in the education system of sociologists in Poland. In the publication, its author presented the results of theoretical analysis and conducted empirical research. The research is in-depth and consistent in a methodological sense, and the approach to the description, diagnosis and interpretation of the most important thematic problems is balanced. The paper presents the leading trends and dynamics of educating Polish sociologists in a comparative aspect, relating to public and private universities. The cognitive and application values of the monograph are the basis for the search for solutions increasing the importance of sociological education in Poland.

Keywords: education, sociology, public and private higher schools

Danuta Walczak-Duraj, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, ul. Rewolucji 1905 r. nr 41/43, 90-214 Łódź, e-mail: danuta.duraj@uni.lodz.pl, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9831-4232>.

Tematyka podjęta w pracy Krystyny Leśniak-Moczuk, koncentrująca się na szukaniu przyczyn i uwarunkowań zachodzących zmian w systemie kształcenia socjologów w Polsce, należy do bardzo ważnych również dlatego, że ponad trzydziestoletnie doświadczenia w kształceniu socjologów w naszym kraju, zarówno na uczelniach publicznych, jak i niepublicznych, stanowią wystarczającą podstawę ku temu, by próbować dokonywać wiążących ocen dotyczących tego kształcenia.

W recenzowanej monografii podjęto i z powodzeniem zrealizowano zatem ważny i bardzo aktualny temat, w ramach którego autorka zaprezentowała wyniki analiz teoretycznych oraz przeprowadzonych badań empirycznych, które są pogłębione i spójne w sensie metodologicznym, a sposób podejścia do opisu, diagnozy i interpretacji najważniejszych wątków tematycznych wyważony. Bardzo zróżnicowaną bazę materiałową monografii stanowią analizy i o charakterze ilościowym, i jakościowym, a rezultaty tych analiz stanowią podstawową wartość recenzowanej publikacji.

Oceniając adekwatność haseł tytułowych do zawartości merytorycznej monografii, należy stwierdzić, że zarówno tytuł całej publikacji, jak i tytuły poszczególnych rozdziałów oraz podrozdziałów są odpowiednie do zawartych w nich treści, co czyni tekst publikacji przejrzystym i łatwym w odbiorze.

Recenzowana praca składa się ze wstępu, czterech zasadniczych rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisu tabel i wykresów oraz spisu zdjęć. Oceniając kompozycję monografii, czyli jej strukturę, objętość i kompletność, adekwatność i trafność materiału ilustracyjnego, należy stwierdzić, że wszystkie jej części znajdują właściwe sobie miejsce i zawierają jasno wyłożone zamierzenia analityczno-badawcze autorki, co wyraża się m.in. we właściwym wyważeniu rozważań poświęconych problemom ogólnym dotyczącym tematu pracy oraz zagadnieniom empirycznym, koncentrującym się wokół interesujących i ważnych rezultatów analiz socjologicznych, odnoszących się do zróżnicowanych materiałów źródłowych, m.in. takich jak: zawartość stron internetowych, różnorodne dane statystyczne, sprawozdania oraz dane wywołane przez Autorkę poprzez wykorzystanie kwestionariusza ankiety, kierowanej zarówno do studentów, doktorantów czy absolwentów socjologii, jak i do pracowników naukowych w dyscyplinie nauk socjologicznych oraz do kierownictwa poszczególnych instytutów czy katedr socjologicznych w Polsce. Należy dodać, że w monografii wykorzystywane są też wyniki bardzo ciekawych analiz typu *case studies*, odnoszące się do osiągnięć w zakresie kształcenia socjologów w Wyższej Szkole Społeczno-Gospodarczej w Tyczynie w latach 1996–2006. Wszystkie te metody i techniki badawcze tworzą wraz z dobrze dobraną, eufunkcjonalną i dobrze

wykorzystaną literaturą, odnoszącą się do podnoszonych problemów, pracę o spójnej, wartościowej kompozycji.

Materiał empiryczny ilustrujący stawiane w monografii tezy został dobrany w sposób prawidłowy. W pracy występują zarówno istotne treści związane z nowością i oryginalnością poszczególnych opracowań, odpowiednio dobrane i zastosowane metody badawczo-analityczne, jak i interesujący, przejrzysty sposób prezentacji podejmowanych zagadnień, w wielu przypadkach opatrzony ciekawym materiałem ilustracyjnym. Należy również podkreślić dbałość autorki o adekwatność przywoływanej literatury.

W poszczególnych rozdziałach omówiono takie ważne, powiązane ze sobą zagadnienia odnoszące się do kształcenia socjologów w uczelniach publicznych i niepublicznych w Polsce, jak: etapy instytucjonalizacji socjologii; zmiana statusu socjologii w wyniku pragmatyzacji kształcenia na tym kierunku; wiodące motywacje wyboru przez młodzież studiów socjologicznych; ścieżki kariery zawodowej studentów, doktorantów i absolwentów polskiej socjologii; przyczyny spadku zainteresowania studiowaniem socjologii czy strategię stosowane przez podmioty instytucjonalne kształcące socjologów.

Bardzo wartościowe treści, wymagające dużego nakładu pracy zawarte zostały w rozdziale o przekrojowym charakterze, w którym w sposób bardzo przejrzysty przedstawiono wiodące trendy, wielkość, strukturę i dynamikę kształcenia polskich socjologów, głównie w aspekcie porównawczym, odnoszonym zarówno do uczelni publicznych, jak i niepublicznych.

Dużą wartością jest też zamieszczenie swoistego diariusza dotyczącego rozwoju kadry naukowej polskiej socjologii z ponad stuletniej perspektywy. *Case study* zawarte w ostatnim, czwartym rozdziale, a dotyczące kształcenia socjologicznego w Wyższej Szkole Społeczno-Gospodarczej w Tyczynie, stanowi dobrą ilustrację tezy, że kształcenie socjologiczne na uczelniach niepublicznych może nie tylko spełniać wymagania stawiane studiom tego typu, ale również stanowić bardzo dobrą formę aktywizacji społecznej czy kulturalnej małej społeczności lokalnej.

Praca bez wątpienia ma charakter nie tylko poznawczy, naukowy, ale także aplikacyjny, inspirujący do poszukiwania kolejnych rozwiązań instytucjonalnych, zarówno sformalizowanych, jak i niesformalizowanych, skierowanych na podniesienie rangi kształcenia socjologicznego w Polsce. Zapoznając się z tekstem monografii, recenzentka dochodzi do przekonania, że stosunkowo rzadko zdarza się sytuacja, w której autor pracy ma tak dobrze rozwiniętą zarówno samoświadomość i dyscyplinę metodologiczną, jak i umiejętność interpretacyjną, dotyczącą zróżnicowanego przecież materiału empirycznego.

Monografia ma charakter naukowy, o czym świadczy troska autorki o zachowanie właściwej dla prac naukowych poprawności i logiki prowadzonego wywodu oraz sięganie do aktualnych wyników badań i konstatacji teoretycznych, związanych z podnoszonym w monografii tematem.

Recenzowana monografia jest ważnym naukowo i pożytecznym ze względów aplikacyjnych przedsięwzięciem, ponieważ można ją rekomendować również jako wartościową publikację wartą zainteresowania przy tworzeniu strategii w zakresie instrumentów stosowanych w kształceniu socjologów; strategii stosowanej i w skali makro, i w skali mikro, na poziomie działań poszczególnych uczelni. Bez wątpienia recenzowana monografia stanie się przedmiotem zainteresowania licznego grona czytelników poszukujących historycznych uwarunkowań rozwoju socjologii jako kierunku kształcenia w Polsce, wiedzy na temat trendów dotyczących kształcenia socjologów na uczelniach publicznych i niepublicznych, motywacji wyboru studiów socjologicznych, ścieżek kariery zawodowej absolwentów oraz dalszych losów kształtowania potencjału socjologii jako kierunku studiów.